

Derleyenler
NUR ALTINYILDIZ ARTUN
ROYSI OJALVO
Arzu Mimarlığı

NUR ALTINYILDIZ ARTUN Bahçeşehir ve Kadir Has Üniversiteleri'nde öğretim üyesi; *e-skop* editörü. Mimarlık ve restorasyon eğitiminin ardından, İstanbul'un koruma tarihi konusundaki doktorasını İTÜ'de tamamladı. Mimarlık mirasının anlamlandırılması; kent ve iktidar ilişkileri; mekân ve toplumsal bellek konuları üzerinde çalışıyor. *Mimarlık, International Journal of Art & Design Education, Muqarnas*'ta makaleleri yayımlandı.

ROYSI OJALVO İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde doktora çalışmasını sürdürüyor ve *e-skop*'un editörlerinden. Aynı üniversitenin Mimarlık Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasında simülasyon çağının kentlerini araştırdı. Mimar olarak çalıştı. Modernlikle, modern çağın sanat, felsefe ve mimarlıklarıyla; mimarlığın iç içe geçtiği iktidar, hafıza ve farklılık ifadeleriyle ilgileniyor.

sanat**hayat**

DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

Sanat, hayat hakkında farkındalık hissimizi diriltmek için vardır; bize bir şeyleri hissettirmek için, taşı taşı kılmak için vardır.

Viktor SHKLOVSKY

Sanat ezeli bir kavramdır, tanrı gibi yüce, hayat kadar anlaşılmaz, tanımlanmaz ve amaçsız.

Kurt SCHWITERS

Herkesin “sanatçı” olması, sanatçıların daha önce hiç başaramadıkları bir anlamda gerçekleşecek: herkesin kendi hayatını inşa etmesi anlamında...

Guy DEBORD

Sanat, hayatın çoğalmış halidir, bilincimizi uyarmakta ve onu uyuklamaktan alıkoymakta birbirleriyle yarışan beklenmedik olgular silsilesi.

Gaston BACHELARD

Modern hayat işe yararlık arayışındadır, varoluşun maddesel koşullarını iyileştirme gayretindedir... Artık ruh, düşünce, düş kimsenin umurunda değil. Sanat öldü.

Auguste RODIN

Derleyenler
NUR ALTINYILDIZ ARTUN
ROYSİ OJALVO

Arzu Mimarlığı

MİMARLIĞI DÜŞÜNMEK
VE DÜŞLEMEK

İletişim Yayınları 1824 • sanathayat dizisi 25

ISBN-13: 978-975-05-1126-4

© 2012 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2012, İstanbul

•

DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

KAPAK TASARIMI Özlem Özkal - Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Asude Ekinci

DİZİN Elçin Gen

BASKI ve CİLT Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / Mimarlığı Parçalamak	
ALİ ARTUN.....	9
SUNUŞ / Sınırlar ve Ötedeki Yıldızlar	
NUR ALTINYILDIZ ARTUN - ROYSİ OJALVO	13
• Arzu Mimarlığı	14
18. Yüzyılda Bozulan Ezber: Piranesi	
İPEK EK.....	17
• Bozulan Metin	19
• Bozulan Çizim	22
• Bozulan Nesne/Mekân	30
• Maske ve Yüz	40
Erotik Katedral: Kurt Schwitters'ın Mimarlığa Oyunu	
ALİ ARTUN.....	47
• Merzbau: Erotik İstırap Katedrali	52
• Bir Kabine ve Hafıza Sarayı Olarak Merzbau	57
• Katedral'in Erotizmi	64
• Arzu Mimarlığı - Arzu Makinesi	66
• Schwitters ve Özerk Sanatın Özgürlük Vaadi	69

Bir Arzu Nesnesi Olarak Ev

NİLÜFER TALU	73
• Öznelliğın Yitirilişı, Evin Nesnelleşmesi	74
• Modernlik İdealinin Nesnesine Dönüşen Ev	89
• Sanatın Konusu Olarak Ev	97
• İkonografik Bir Model Olarak Banliyö Evi	107
• Sahiplenilemeyen Bir Nesne Olarak Ev	109

Mimarlık Nesnesi ve Başka Nesnelere

NUR ALTINYILDIZ ARTUN	119
• Modernist Mimarların Evi	120
• Sürrealist Sanatçıların Evi	124
• Bodruma İnmek	130
• Harabe Olarak Ev	132
• ‘Bulunmuş’ Yapılar	137

Beyazlar Daha Beyaz: Modern Mimarlık ve Bezeme

UMUT ŞUMNU	155
• İnşa Etme, Düşünme	157
• Babil Kulesi	160
• Beyaz Duvar ve Bezeme	163

Modernitenin İki Yüzü Arasında Mimarlık: “Mesken Tutmak”tan Göçebelğe

ROYSİ OJALVO	169
• Modernitenin İki Yüzü	169
• “Mesken Tutmak”tan Göçebelğe	170
• “Mesken Tutmak”	173
• Modern Mimarlık	175
• “Hayalci Avangard”	177
• “Organsız Beden”	196

**Düşsel Atlaslar: Constant'ın Yeni Babil'i
ve Calvino'nun Görünmez Kentler'i ile
Zaman Ötesi Yolculuklar**

BİLGE BAL 207

- Haritada Bir Yolcu: Yollar, Yolculuklar,
Haritalar ve Atlaslar 211
- Constant ile Calvino'nun Düşsel Atlasları 224
- Arzulanan Coğrafyalar ve Hayal Kurucular 232

Aylak-Muğlak Kent deneyimleri

SEMRA AYDINLI 257

- Yaşanan Bir Gerçeklik Olarak Boston 263
- Yöntem Olarak "Çoğul Okuma" 268
- Deneyim Ekseninde Mimarlığı Yeniden Düşünmek 274
- 'Yer'in Koreografisi Olarak Deneyim 281
- Son Söz 291

Mimarlığın Ontolojisi ve Sözde Yıkımı Üzerine

BELKIS ULUOĞLU 297

Yazarlar 309

Dizin 311

ÖNSÖZ
Mimarlığı Parçalamak
ALİ ARTUN

Matbaanın icadından önce, kitaplardan çok mimarlık okunurdu. Mimarlık birtakım sayıların ve formların bileşkesiydi ve bunlar da sembolik anlamda son derecede yüklüydü. Sayılar ve formlar, aritmetik ve geometri; yani mimarlığın matematiği ya da metafiziği, mimarlığın ilk çağlarına kadar giden bir tarihe gönderen bir kozmos, bir mit, bir metin oluştururdu. Henüz akıl icat edilmemişti ve kelimelerle şeyler arasındaki ilişki sonsuzdu, ayrıca zamanına ve mekânına göre değişirdi. Bir katedral, zamanın müzeleri olan nadire kabinelerini andırırdı; nadire kabinelerinin bilgi rejimi de zaten hafıza sarayları denen mimarlık kompleksleri üzerine inşa edilirdi. Yani bilgiyi –kozmosun gizemini ve gerçekliğini– mimarlık saklardı. Ve bilgi, hafıza saraylarının mimarlığından ışılan formlarla sayılar, maddelerle hayaller arasında kurulan gizemli bağlantılar, karşılıklı çağrışımlar (*correspondance*), alegoriler sayesinde uyanırdı. Hafıza sarayları, âlimleri yeniden bütün insanlık için ortak olan Babil öncesi bir evrensel dil arayışına, Adem'in dilini yeniden keşfetmeye yönlendiren Rönesans'ın neo-Platonik felsefesinin

Bilginin büyüünün bozulmasına karşı; akılcılaşmayı, bilim-selleşmeyi ve endüstrileşmeyi ifade eden modernizasyona karşı, bir karşı-modernlik örgütledi: modernizm; ya da kültürel modernizm veya estetik modernizm. Modernlik karşı-sındaki bu direnişin sembolü Gotik oldu. Gerek romantikler, gerekse onlardan esinlenen ütöapistler (Ruskin, Morris, Fourier) Gotik mimarlığı göklere çıkardı.

Modernist sanat ve mimarlığın, kentnin rasyonelleşmesine, Paris'in Haussmann'laştırılmasına ve modern urbanizme karşı en güzel tepkisi kuşkusuz *flânerie*'dir. Hiçbir amacı olmaksızın, tamamen arzulara ve rastlantılara teslim olarak kentte keyfince sürtmek. Kenti ve kentli tipleri gözetlemek, dikizlemek. Bundan hayaller, fanteziler üretmek. Kısacası, mimarlığı yeniden okumayı öğrenmek. Modern kentten Ortaçağ romansları düşlemek. Ve bu 'performansı' kaplumbağa hızında yapmak. Çalışma, hız, ilerleme gibi modern kültürelere karşı, avareliği, aylaklığı, keyfiliği, tembelliği yüceltmek. Yeni kentin anti-modern safralarıyla; bohemlerle, serserilerle, asilerle, orospularla düşüp kalkmak. Kısacası Baudelaire'in şiirini yaşamak.

Gerçekten de, *flânerie*, mimarlığın rasyonelleşmesine, urbanizme, Bauhaus'a, Le Corbusier'ye ve CIAM/Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi'ne karşı sürrealistlerin, Dada'nın, sitüasyonistlerin ve zamanımızda *fluxus*'un yürüttüğü direnişin kaynağını oluşturur. Guy Debord ve Asger Jorn'un Paris haritalarını keyiflerince kesip biçerek yaptıkları, kent içinde şansa ve arzuya dayalı güzergâhlar çizen kolajları, *flânerie*'nin en temsilî sanatı sayılmalıdır. Çünkü 1968 Mayıs'ında bir süre, sitüasyonistlerin önderliğinde devrimciler Paris'i ele geçirince, çalışmayı terk edenlere, arzularının ve tutkularının peşinde koşanlara bu kolaj haritalar yol göstermiştir! Her Parisli *flânerie*'ye dadanmıştır. Mimarlık yeniden efsaneler yazmaya başlamıştır. Nitekim, mi-

marlığın hayal dünyasına yeniden güç kazandıran ve yer yer bu derlemede incelenen hareketler bu dönemde canlanır.

Guy Debord ve Asger Jorn'un "psikocoğrafi" arzu haritalarından biri.